

การปรับปรุงอาคารประวัติศาสตร์ เพื่อการใช้สอยในบริบทใหม่อย่างสร้างสรรค์ กรณีศึกษาการปรับปรุงอาคารควอกเกอร์ไฟร์เออร์ส (Quaker Friar's) เมืองบริสโทล ประเทศอังกฤษ

อาจารย์พีรยา บุญประสงค์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การศึกษาโครงการการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยอาคารควอกเกอร์ไฟร์เออร์ส (Quaker Friar's) เมืองบริสโทล ประเทศอังกฤษ มีจุดประสงค์เพื่อหาพื้นที่ใช้สอยที่เหมาะสมให้กับอาคารเก่า (old buildings) ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในบริบทที่เปลี่ยนไปอย่างสร้างสรรค์ การใช้อาคารประวัติศาสตร์ (historic buildings) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งจัดเป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดคุณค่า โดยใช้หลักการการอนุรักษ์อาคารและการออกแบบฟื้นฟูเมือง เนื่องจากอาคารประวัติศาสตร์ส่วนมากมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น และเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนในท้องถิ่น ถ้าพิจารณาตามหลักการทางผังเมืองแล้ว อาคารเหล่านี้สมควรได้รับการรักษาไว้ให้เป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ย่าน และเมือง เพื่อที่จะสร้างความสมบูรณ์ให้แก่เนื้อเมือง (urban fabric) โดยการพิจารณาจากสภาพเบื้องต้นของอาคาร ประกอบกับบริบทของพื้นที่ที่เป็นพลวัต นำไปสู่การวิเคราะห์และได้มาซึ่งการเลือกพื้นที่ใช้สอย ที่ทำให้อาคารมีอายุการใช้งานอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน การศึกษานี้ใช้อาคารควอกเกอร์ไฟร์เออร์สที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางด้านการศึกษา ของประเทศอังกฤษ และอาคารหลังนี้มีการพัฒนาการของพื้นที่ใช้สอยอยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกันอาคารยังตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เปลี่ยนไปจากย่านราชการสู่ย่านร้านค้าและที่พักอาศัยในอนาคต ด้วยเหตุนี้เจ้าของอาคารจึงต้องการพื้นที่ใช้สอยใหม่ที่เหมาะสมกับอาคาร สามารถสร้างรายได้ และสอดคล้องกับการใช้งานในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การปรับปรุงอาคารประวัติศาสตร์อย่างสร้างสรรค์, การฟื้นฟู, บริบทเปลี่ยนไป, การปรับปรุงและยกระดับมาตรฐาน, คุณค่าของอาคาร

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมา การปรับปรุงอาคารประวัติศาสตร์และอาคารเก่าเพื่อประโยชน์พื้นที่ใช้สอยใหม่ เป็นสาขาวิชาที่แพร่หลายอย่างมากในอเมริกาและยุโรป โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษ เมื่ออาคารเก่าจำนวนมากหลากหลายประเภทถูกทิ้งร้าง ตัวอย่างเช่น อาคารโรงเรียนเกษตรกรรมในเขต East Anglia และเขต Oxfordshire อาคารโรงงานบริเวณเขตเมืองเก่าต่างๆ ที่มีความเจริญระหว่างยุควิคตอเรียน (Victorian) อาคารโกดังเก็บของในพื้นที่ของท่าเรือเก่า ซึ่งถูกสร้างขึ้นในยุคที่ประเทศอังกฤษมีความเจริญรุ่งเรืองในการค้าขายกับกลุ่มประเทศอาณานิคม และไม่นานมานี้ อาคารโรงงานอุตสาหกรรมยุคสมัยใหม่เป็นอาคารอีกประเภทที่ถูกทิ้งร้าง เนื่องจากการโยกย้ายฐานการผลิต ส่วนอาคารที่ถูกทำลายหลังจากภาวะสงครามต่างๆ ก็ตกอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ไม่สามารถนำมาใช้งานได้ เช่น คอมตันเวอร์นี (The Compton Verney) ในเขต Warwickshire ที่เพิ่งจะได้รับการฟื้นฟูเพื่อนำกลับมาใช้เป็นพิพิธภัณฑ์และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ เมื่อจำนวนอาคารที่ร้างในเขตเมืองและชนบทมีจำนวนมากขึ้น และส่งผลในบริเวณที่กว้างขึ้น จากระดับชุมชนไปจนถึงระดับเมือง ในที่สุด เมืองที่เคยมีความคึกคักก็เกือบจะกลายเป็นเมืองร้าง และก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ดังนั้นรัฐบาลอังกฤษจึงได้วางแผนการพัฒนาประเทศโดยการใช้อาคารเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน เมือง และชนบทให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมใหม่ ขณะเดียวกันอาคารเก่าเหล่านี้ก็จะได้รับการอนุรักษ์เพื่อเป็นตัวแทนของยุคสมัยต่อไปด้วย

1. นิยาม หลักการ และกระบวนการ

การนำอาคารประวัติศาสตร์มาใช้สอยอย่างสร้างสรรค์

1.1 นิยาม

คำว่า Creative² Re-use³ and Regeneration⁴ อธิบายตามความในพจนานุกรมอังกฤษ-ไทย หมายถึง การนำอาคารเก่ากลับมาใช้ใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้รอดพ้นจากการถูกทำลาย ด้วยกระบวนการเพิ่มความมีชีวิตชีวา

1.2 หลักการ Creative Re-use and Regeneration

การปรับปรุงอาคารอย่างสร้างสรรค์จัดเป็นการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์และอาคารเก่า เพื่อให้อาคารเกิดการใช้สอยบนพื้นฐานของหลักการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม (Conservation of Historic Buildings) และวิชาการออกแบบผังเมือง (Urban Design) โดยมุ่งหมายที่จะรักษาสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าสืบทอดต่อไปให้กับคนรุ่นหลัง และใช้งานอาคารที่เหมาะสมกับสภาพเบื้องต้นบริบทของย่านและเมืองนั้นๆ ทั้งนี้ต้องมีการรับรองว่าการใช้สอยใหม่จะไม่ทำลายอาคารประวัติศาสตร์และอาคารเก่า ที่มีความละเอียดอ่อนทั้งในเชิงกายภาพและนามธรรม แต่อาคารนั้นจะมีการใช้งานอย่างยั่งยืน โดยเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น

หลักวิชาการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและโบราณสถาน เป็นหลักวิชาการที่ครอบคลุมการศึกษาทางประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ที่มุ่งหมายในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นของแท้ดั้งเดิม (authenticity) ของโบราณสถานและอาคารประวัติศาสตร์ให้มากที่สุด โดยเฉพาะองค์ประกอบของอาคารและภูมิทัศน์โดยรอบ ดังนั้นการสงวนรักษา (preservation) จึงเป็นเป้าหมายแห่งความพยายามในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและโบราณสถาน โดยกระบวนการซ่อมแซมและปรับปรุง (repair and restoration) การปฏิสังขรณ์ (reconstruction) การปรับปรุงและยกระดับมาตรฐาน (adaptation and upgrade) ให้อาคารสามารถตอบสนองความต้องการในปัจจุบันได้ แต่ในความเป็นจริง นอกจากอาคารเก่าจะมีคุณค่าในเชิงสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมแล้ว ยังมีคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจด้วย โดยสถาปนิกอนุรักษ์ Fielden กล่าวใน Historic Building Conservations ว่า “การปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยเป็นหนทางเดียวที่จะรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และสุนทรียภาพไว้ได้อย่างเสถียรภาพในเชิงเศรษฐกิจ ในขณะที่อาคารจะถูกยกระดับเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้งานในภาวะนั้นๆ”⁵ จากแนวคิดนี้อาจสรุปได้ว่า การอนุรักษ์อาคารนั้นไม่เพียงแต่เพื่อรักษารูปแบบทางกายภาพ หากแต่อาคารยังต้องการได้รับการใช้สอยที่สอดคล้องกับเงื่อนไขต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาวิเคราะห์สภาพของอาคารประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง

หลักวิชาการผังเมือง (Urban Design)

การศึกษาทางด้านผังเมืองนั้นนอกจากจะช่วยให้เข้าใจบริบทของพื้นที่ตั้งโครงการอย่างลึกซึ้งแล้ว ยังทำให้เกิดการเข้าใจย่านและเมือง ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่จะช่วยให้เข้าใจในหลักการการสร้างควมมีอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ ดังที่ Bentley กล่าวไว้ใน Responsive Environments ว่า “การอ่านเข้าใจ (legibility) จะเป็นการ

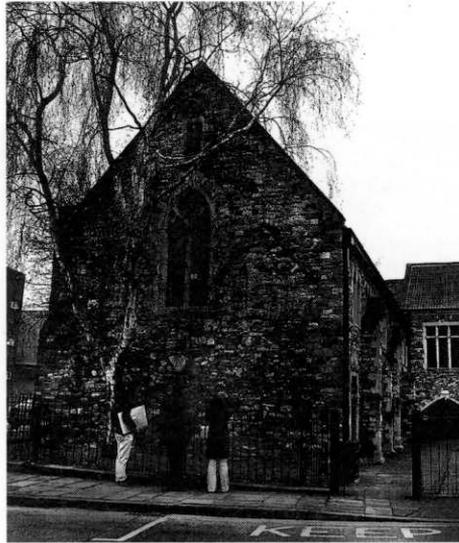
ทำให้สถานที่ต่างๆ นั้นถูกรับรู้และเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง”⁶ ดังนั้นในท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ควรมีอัตลักษณ์ ที่สามารถสื่อสารให้ผู้มาเยือนเห็นถึงเอกลักษณ์และสร้างความทรงจำเฉพาะได้ การเข้าใจสถานที่จะทำให้คนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในสถานที่นั้นๆ⁷ หลักการการออกแบบผังเมืองนั้นจะมีส่วนสำคัญในการศึกษาทางด้านการฟื้นฟูเมือง (Urban Regeneration) ทั้งในเรื่องของการพิจารณาพื้นที่ใช้สอยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับย่านท้องถิ่น เพื่อให้พื้นที่ใช้สอยใหม่เหมาะสมและเกิดการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีประโยชน์ในเรื่องส่วนต่อเติมของอาคาร ในกรณีที่มีความต้องการขยายพื้นที่ใช้สอย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้อาคารเก่ามีพื้นที่ใช้สอยที่เหมาะสมและเกิดการใช้งานที่ยั่งยืน

1.3 กระบวนการทำงาน

ขั้นตอนการทำงานจะเริ่มต้นด้วยกระบวนการวิเคราะห์อาคารและสภาพบริบทที่ตั้ง ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อที่จะเข้าใจพื้นที่และศักยภาพเบื้องต้น เนื่องจากบริบทที่เปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย นอกจากนี้ควรมีการศึกษาแผนพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่โครงการ เพื่อให้กำหนดทิศทางและข้อจำกัดในการออกแบบด้วย จากนั้นข้อมูลเบื้องต้นทั้งหมดจะถูกรวบรวมเพื่อเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย โอกาสในการพัฒนา และอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับอาคารเก่าและพื้นที่ที่ตั้งโดยรอบ ต่อมาข้อมูลทั้งหมดจะถูกรวบรวมเพื่อนำไปสู่กระบวนการการวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยใหม่ และการประเมินขนาดของพื้นที่ใช้สอยที่เหมาะสมกับขนาดของอาคารเดิม ในบางกรณีอาจมีการคิดเรื่องเงินทุนและผลกำไรตอบแทนต่อจำนวนปี หรือการหาเงินรายได้ที่จะมาสนับสนุนให้อาคารสามารถดำเนินต่อไปได้ ในกรณีที่ไม่สามารถหาเงินสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนได้ ในบางครั้งอาจต้องมีการทำประชาพิจารณ์ เพื่อที่จะทราบว่าพื้นที่ใช้สอยใหม่นั้นจะเป็นที่ยอมรับจากท้องถิ่นหรือไม่ จากนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการสุดท้าย คือ การออกแบบโครงการซึ่งจะใช้ความรู้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมเป็นหลัก

2. กรณีศึกษาการปรับปรุงอาคารเควกเกอร์ ไฟร์เออร์ส

อาคารเควกเกอร์ไฟร์เออร์ส ตั้งอยู่ที่ย่านบรอดเมด (Broadmead) เมืองบริสโทล (Bristol) ประเทศอังกฤษ (England) เป็นอาคารที่มีอายุมากกว่า 800 ปี และมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากอิทธิพลทางด้านการเมือง การศาสนาและวัฒนธรรม เมื่อแรกสร้างอาคารหลังนี้ถูกใช้ในกิจกรรมทางศาสนา จากนั้น อยู่ในความครอบครองของเทศบาลเมืองบริสโทล โดยเป็นสำนักงานการจดทะเบียนประชากรฯ แต่ได้ย้ายออกไปในปี ค.ศ. 2007 ในปัจจุบันไม่มีการใช้งาน ในขณะที่ย่านบรอดเมดซึ่งเป็นที่ตั้งของ

ภาพที่ 1 : ด้านหน้าทิศตะวันตกเฉียงเหนือของคัทเลอร์ฮอลล์

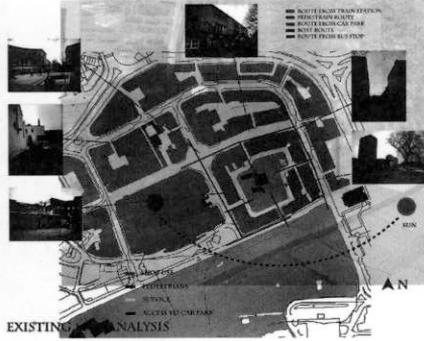
อาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์สได้รับการวางแผนพัฒนา เพื่อสร้างเป็นแหล่งงานและที่อยู่อาศัยในเขตเมือง โดยโครงการจะครอบคลุมถึงอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส แต่ทั้งนี้โครงการยังไม่ได้ระบุพื้นที่ใช้สอยใหม่สำหรับอาคาร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส มีความเหมาะสมแก่การเป็นกรณีศึกษา ในการค้นคว้าวิจัยกระบวนการออกแบบพื้นที่ใช้สอยใหม่ให้กับอาคารประวัติศาสตร์

โครงการการศึกษาการออกแบบในครั้งนี้ ได้รับการริเริ่มจากเทศบาลเมืองบริสโทลที่ต้องการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลอังกฤษ ในเรื่องการฟื้นฟูชุมชนประวัติศาสตร์ที่มีสภาพเสื่อมโทรมลง ให้สอดคล้องกับพื้นที่ของปัจจุบัน (Regeneration of Historic Town) โดยใช้อาคารประวัติศาสตร์เคเวกเกอร์ไฟร์เออร์สเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน แต่เนื่องจากบริบทของพื้นที่ที่เปลี่ยนไปและสภาพอาคารที่มีความเก่าแก่ ทำให้การออกแบบโครงการมีข้อจำกัดมากกว่าการออกแบบอาคารใหม่ทั่วไป ด้วยเหตุนี้ทางเทศบาลเมืองบริสโทลจึงได้ขอความร่วมมือจากอาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดบรู๊ค (Oxford Brookes University) เพื่อที่จะให้นำโครงการการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยของอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส มาใช้เป็นหนึ่งในการศึกษาออกแบบ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิดที่หลากหลาย และเกิดการเปรียบเทียบกันในกระบวนการวิเคราะห์ นอกจากนี้ อิงลิช เฮอร์ริเทจ (English Heritage)^๑ ยังได้ให้การสนับสนุนข้อมูลการวิจัยและให้คำปรึกษา ในเรื่องของการนำอาคารเก่ามาปรับปรุงเพื่อประโยชน์ใช้สอยใหม่ ให้ตอบสนองความต้องการในปัจจุบันอีกด้วย

2.1 การวิเคราะห์โครงการ (Site Analysis)

ภาพที่ 2 : อาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส
จากมุมมองทางด้านทิศใต้
(ที่มา : Bristol City Council)

ภาพที่ 3 : การวิเคราะห์พื้นที่โครงการทาง
สภาพแวดล้อม ทิศทาง แดด ลม ผืน

ในกระบวนการการพิจารณาพื้นที่ใช้สอยใหม่ให้กับอาคารประวัติศาสตร์นั้น ไม่สามารถกระทำได้โดยการวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมและโครงสร้างของอาคารเพียงปัจจัยเดียว เนื่องจากอาคารที่มีชีวิตอยู่ยืนยาวได้จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่นที่ตั้ง The Prince's Regeneration Trust ได้กล่าวใน The Regeneration through Heritage Book ว่า “การจัดการพื้นที่ใช้สอยใหม่ที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในทางเศรษฐศาสตร์นั้นเป็นเรื่องที่ยาก แม้อาคารจะมีระดับการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นน้อยมากก็ตาม ดังนั้นการศึกษาความต้องการของชุมชน และการประสานงานในระดับท้องถิ่นเพื่อหารายละเอียดทางด้านสังคม จึงเป็นเรื่องที่จำเป็น อีกทั้งการศึกษาข้อจำกัดในการใช้พื้นที่ที่อาคารตั้งอยู่ก็เป็นเรื่องที่ควรกระทำ เพื่อที่จะตอบคำถามได้ว่าพื้นที่ใช้สอยใหม่ที่ยั่งยืนนั้นจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร” จากแนวทางดังกล่าว การวิเคราะห์บริบทของที่ตั้ง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จึงเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการการวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยใหม่อย่างสร้างสรรค์

2.1.1 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการแบ่งเป็นการวิเคราะห์เมืองบริสตอล ย่านบรอดเมต และอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส

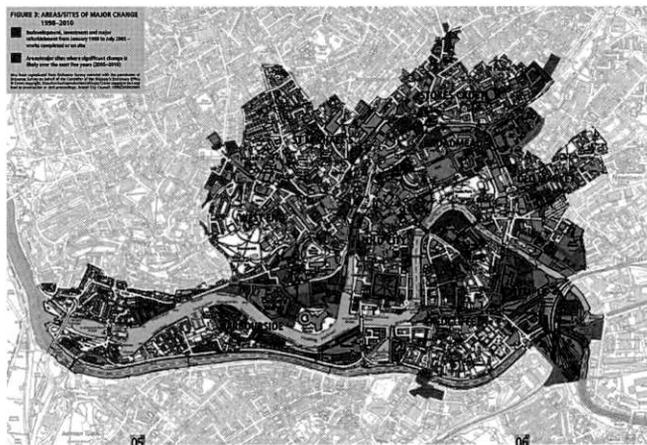
• เมืองบริสตอล (Bristol)

เมืองบริสตอลเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย มีประชากรเกือบ 450,000 คน¹⁰ มีประวัติศาสตร์ที่ย้อนหลังไปถึงสมัยแซกซอน (Saxon)¹¹ ด้วยทำเลที่ตั้งที่บนเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทำให้เมืองเกิดการขยายตัวเป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ มีถนน

หลายสายและเป็นชุมทางที่สำคัญแห่งหนึ่งของทางรถไฟสายตะวันตก จนกระทั่งเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่สอง บริสโตนถูกโจมตีอย่างหนักจากฝ่ายอักษะ ทำให้พื้นที่เขตเมืองได้รับความเสียหายอย่างยากที่จะฟื้นฟู ทางเทศบาลเมืองได้ทำการปรับปรุงครั้งสำคัญหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนภูมิทัศน์ของเมืองบริสโตนให้กลายเป็นเมืองสมัยใหม่ ด้วยสถาปัตยกรรมและแนวความคิดการวางผังเมืองแบบโมเดิร์น

นอกจากนี้ เมืองบริสโตนยังเป็นเมืองท่าที่เก่าแก่แห่งหนึ่งทางด้านตะวันตกของประเทศอังกฤษอีกด้วย เศรษฐกิจหลักของเมืองขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมเครื่องบิน การกีฬา การบันเทิง เทคโนโลยี การเงิน และการท่องเที่ยว¹² เมื่อปี ค.ศ. 2004 บริสโตนมี GDP ประมาณ 9.4 พันล้านปอนด์ หรือ 451.2 พันล้านบาท ซึ่งถือว่าเป็นเศรษฐกิจที่สูงเป็นอันดับที่สามในประเทศ ด้วยเหตุนี้ทางเทศบาลเมืองจึงกำหนดนโยบายการพัฒนาเมือง ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยให้เมืองบริสโตนเป็นทำเลสำคัญสำหรับการลงทุน การรักษาการเจริญเติบโตที่เกื้อหนุนต่อความเจริญรุ่งเรือง ต้องอาศัยการสนับสนุนในเรื่องของการจ้างงาน ด้วยแรงผลักดันของกระบวนการทางผังเมือง เพื่อที่เมืองจะได้รับการฟื้นฟู (Urban Renaissance)

ในทศวรรษที่ผ่านมา โรงงานอุตสาหกรรมในเขตเมืองบริสโตนจำนวนหนึ่งได้ย้ายฐานการผลิตสู่ทวีปอื่นๆ ที่มีค่าแรงที่ต่ำกว่า ทำให้พื้นที่เขตใจกลางเมืองหลายแห่งถูกทิ้งร้างเปล่า และเมื่อคนตกงานมีจำนวนที่มากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา ในที่สุดพื้นที่เขตเมืองจึงกลับกลายเป็นพื้นที่เขตอันตรายจนส่งผลให้มีจำนวนประชากรเบาบาง ดังนั้นเทศบาลเมืองบริสโตนได้จัดตั้งโครงการฟื้นฟูเมือง โดยการพัฒนาสามเหลี่ยมเศรษฐกิจในเขตพื้นที่เมือง โดยย่านบรอดเมดจะเป็นหนึ่งในสามของพื้นที่สำคัญของโครงการ

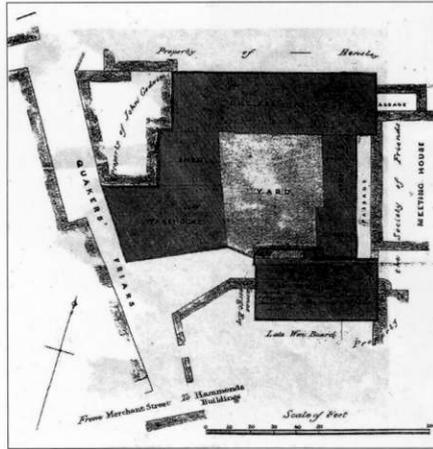
ภาพที่ 4 : แผนที่เมืองบริสโตนที่แสดงตำแหน่งของเขตย่อยต่างๆ (ที่มา Bristol City Council)

• ย่านบรอดเมด (Broadmead)

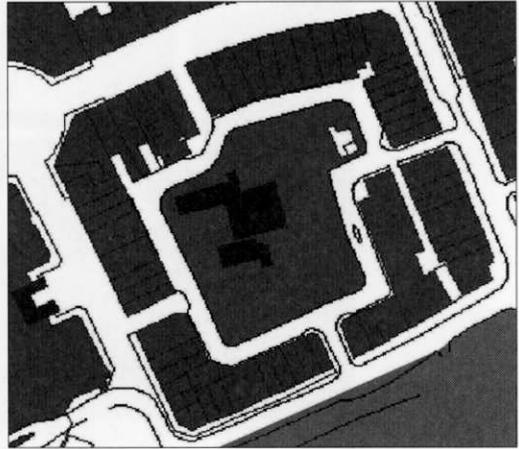
ย่านบรอดเมดตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจุดตัดระหว่างแม่น้ำ โฟรม (Frome) และแม่น้ำ เอวอน (Avon) โดยมีทิศเหนือติดกับย่านสโตรครอฟท์ (Stroke Croft) ทิศตะวันออกติดกับย่านโอลด์มาเกต (Old Market) ทิศตะวันตกติดกับย่านเซนต์ ไมเคิลฮิลล์ (St Michael's Hill) ด้านใต้ติดกับย่านโอลด์ซิตี (Old City) ปัจจุบันย่านบรอดเมดเป็นย่านร้านค้า อาคารราชการและที่พักอาศัยในรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น มีชั้นล่างเป็นร้านค้า ด้านบนเป็นห้องพักอาศัยประเภทแฟลต ด้านหลังของอาคารเป็นที่พักขยะมูลฝอย และลานจอดรถ และบริเวณด้านหลังของอาคาร เป็นที่ตั้งของกลุ่มอาคารเควกเกอร์ไฟร์เออร์ส แต่เมื่อเวลาว่างเลยไปพื้นที่บรอดเมดแห่งนี้ก็ตกอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม เนื่องจากรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ขาดเอกลักษณ์ ประกอบกับการใช้งานที่ขาดการบำรุงรักษา และพฤติกรรมของผู้ใช้สอยที่มักง่าย

• อาคารเควกเกอร์ ไฟร์เออร์ส

อาคารเควกเกอร์ ไฟร์เออร์ส เป็นอาคารที่มีประวัติการใช้สอยที่ยาวนานหลายยุคสมัย โดยมีความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม และความศรัทธาทางศาสนาที่แตกต่างกัน อาคารถูกสร้างในปี ค.ศ. 1227 สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของลัทธิโดมินิกัน หรือรู้จักกันในชื่อว่าแบลคเฟรารี (Black Friary) มีความน่าเสียดายที่อาคารส่วนมากได้ถูกให้รื้อถอนไปในปี ค.ศ. 1267 เหลือเพียงแต่ร่องรอยของอาคารโถง 2 ส่วน ได้แก่ คัทเลอร์ฮอลล์ (The Cutler's Hall) และเบเกอร์ฮอลล์ (The Baker's Hall) ที่อยู่ทางด้านตะวันออกของกลุ่มอาคาร เมื่อราว ค.ศ. 1538 อาคารถูกปรับปรุงมาใช้เป็นบ้านพักอาศัย และในปี ค.ศ. 1640 มีการปรับปรุงอาคารเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอีกครั้ง ซึ่งภายหลังได้พัฒนาเป็นโบสถ์ของกลุ่มแบปติสต์ (The Broadmead Baptist Church) ต่อมา ค.ศ. 1667 มีการสร้างส่วนต่อเติมเควกเกอร์ ฮอลล์ (The Quaker's Hall) ที่ส่วนด้านหลังของแบลคเฟรารีเดิม ในปี ค.ศ. 1845 คัทเลอร์ฮอลล์และเบเกอร์ฮอลล์ถูกซื้อโดยกลุ่มเฟรนด์ (Friends)¹³ เพื่อใช้คัทเลอร์ฮอลล์เป็นห้องสมุดและหอพัก และใช้เบเกอร์ฮอลล์เป็นที่พักรักษาพยาบาล และห้องรับรองแขก ต่อมาระหว่าง ค.ศ. 1859-92 กลุ่มอาคารเควกเกอร์ไฟร์เออร์สถูกปรับปรุงอีกครั้ง เพื่อรองรับการใช้งานของโรงเรียน อะ เฟิร์สเดย์ แอนด์ วีคเดย์ (A First Day and Week Day School) โดยมีการปรับปรุงห้องเก็บของระหว่าง คัทเลอร์ฮอลล์ และเบเกอร์ฮอลล์ เป็นนิวฮอลล์ (The New Hall) ต่อมาอาคารเควกเกอร์ไฟร์เออร์สได้ถูกทิ้งร้างไปหลายปี จนกระทั่งทางเทศบาลเมืองได้ใช้อาคารเป็นสำนักงานจดทะเบียนประชากรราษฎร์

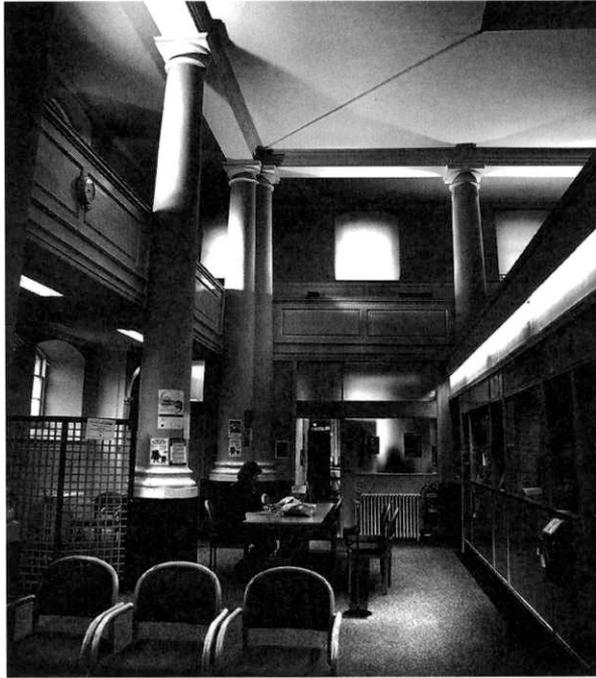
ภาพที่ 5 : แผนที่ของอาคารเวกเกอร์
ไฟร์เออร์ส ในปี 1845
ที่มา : Bristol City Council

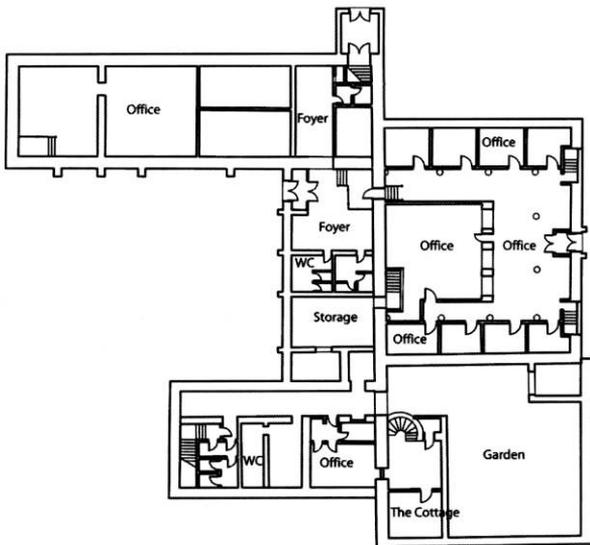
ภาพที่ 6 : แผนที่แสดงที่ตั้งอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส
ในปี ค.ศ. 2004

2.1.2 รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส

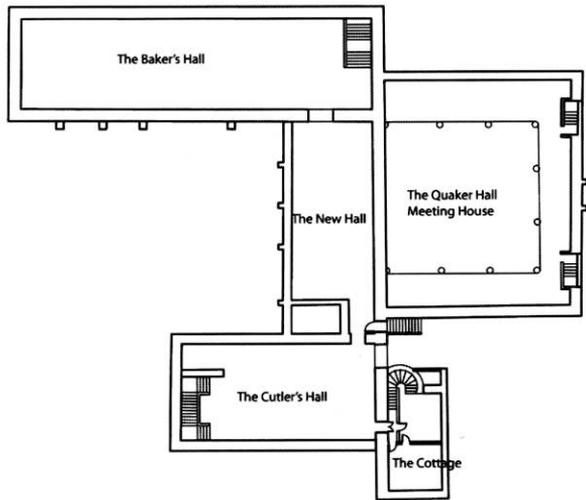
อาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส เป็นอาคาร 2 ชั้น มีลักษณะของรูปตัวยู (U) อาคารมีรูปแบบที่ทางสถาปัตยกรรมที่มีความหลากหลาย เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนในหลายยุคสมัย พื้นที่ลาน (court) ของอาคารทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือนั้นถูกล้อมไปด้วยผนังด้านหน้าของอาคารแบบยุคกลาง ที่เป็นสถาปัตยกรรมแบบโกธิค (Gothic) โครงสร้างเป็นแบบผนังรับน้ำหนักที่ก่อสร้างด้วยหิน ในลักษณะของคานโค้ง (Arch) และมีเสาค้ำยัน (Buttress) โครงหลังคาและพื้นเป็นไม้โอ๊ค โดยพบในคัทเลอร์ฮอลล์และเบเกอร์ฮอลล์ ส่วนห้องที่เชื่อมระหว่างสองห้องนี้คือ นิวฮอลล์ ซึ่งยังคงรูปแบบของผนังรับน้ำหนักที่เป็นหิน และโครงสร้างหลังคาและพื้นไม้ ส่วนด้านหลังคือ เวกเกอร์ฮอลล์ ซึ่งเป็นอาคารในยุคจอร์เจียน (Georgian)¹⁴ โครงสร้างของผนังรับน้ำหนัก ทางเดิน มีโถงกลางเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ด้านบนและด้านล่าง ส่วนทางเข้าอาคารนั้นจะแยกขาดจากกันระหว่าง เวกเกอร์ฮอลล์ คัทเลอร์ฮอลล์ และเบเกอร์ฮอลล์ นอกจากนี้ยังพบร่องรอยการปะและเปลี่ยนหน้าต่าง ประตูและการซ่อมแซมต่างๆ ปรากฏอยู่บนผนังที่แสดงถึงการพัฒนาการตามลำดับเวลา (palimpsest)

ภาพที่ 7 : พื้นที่โถงสูง 2 ชั้นของเคเวกเกอร์ฮอลล์

ภาพที่ 8 : ผังพื้นอาคารชั้นที่ 1 เดิม

ภาพที่ 9 : ผังพื้นอาคารชั้นที่ 2 เดิม

2.1.3 คุณค่าของอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส

ถึงแม้ว่ารูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์สจะไม่มีลักษณะที่เด่นเหมือนอาคารอนุรักษ์ทั่วไป แต่ด้วยความสำคัญทางประวัติศาสตร์การศาสนาและการเมือง ทำให้อาคารได้รับการขึ้นทะเบียนจากอิงลิชเฮอริเทจ โดยคัทเลอร์ฮอลล์ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นอาคารอนุรักษ์ด้วยความสำคัญระดับที่ 1 เนื่องจากมีตัวอย่างของโครงสร้างหลังคาไม้ที่เก่าแก่ที่สุดในเมืองบริสทอล ในขณะที่เคเวกเกอร์ฮอลล์ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นอาคารอนุรักษ์ระดับที่ 2 เพื่อเป็นตัวแทนทางด้านประวัติศาสตร์ ที่จารีกร่องรอยของเรื่องราวทางการศาสนา และการเมืองที่สำคัญในช่วงศตวรรษที่ 17-18 แม้ว่าปัจจุบันนี้อาคารจะตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยวในลานจอดรถขนาดใหญ่ และขาดอาคารข้างเคียงที่จะเล่าเรื่องราวประกอบด้วยกัน แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม จะพบว่าอาคารได้บ่งบอกเรื่องราวการใช้สอยมากมาย ผ่านรอยจารึกต่างๆ เช่น ผนังของอาคารที่มีช่องเปิดหลายรูปแบบซ้อนทับกัน ระดับพื้นที่ลดหลั่นกันตามการใช้งาน และอาคารแต่ละส่วนยังแสดงถึงรูปแบบเฉพาะของสถาปัตยกรรมในแต่ละยุคสมัย

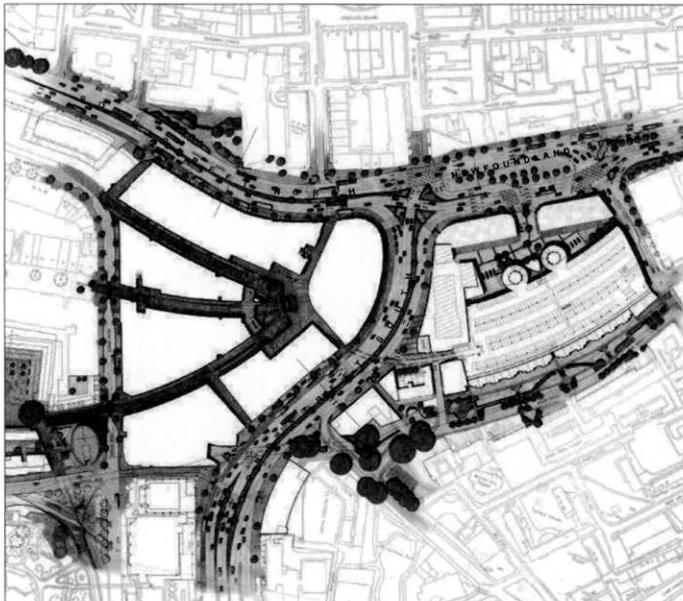
ภาพที่ 10 : โครงสร้างหลังคาไม้ที่คัทเลอร์ฮอลล์

2.2 การศึกษาแผนที่ที่เกี่ยวข้อง

แผนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ย่านบรอดเมดคือ แผนแม่บทการพัฒนาย่านเมอร์เชียนควอเตอร์ (Merchant Quarter)

ภาพที่ 11 : พื้นที่ผังแม่บทของ Merchant Quarter คลอบคลุมพื้นที่สามจุด
Area A : Broadmead
Area B : Quaker's
Area C : Tollgate
(ที่มา : Bristol City Council)

ภาพที่ 12 : แผนแม่บทการพัฒนาสภาพแวดล้อมในย่าน Merchant Quarter
(ที่มา : Bristol City Council)

พื้นที่โครงการเมอร์เซิร์นครอวอเตอร์ครอบคลุมพื้นที่ทางด้านตะวันออกของย่านบรอดเมด ซึ่งถูกวางแผนโดยเทศบาลเมืองบริสโทล เพื่อให้เป็นแหล่งของการค้าขายที่ขยายตัวไปจนถึงย่านโทลเกต (Tollgate) และแผนของโครงการนี้ก็ได้รวมพื้นที่ของเควกเกอร์ไฟร์เออร์สเป็นส่วนหนึ่งของโครงการด้วย โครงการเมอร์เซิร์นครอวอเตอร์มุ่งหมายที่จะสร้างความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ให้กับย่านบรอดเมด โทลเกต และเควกเกอร์ไฟร์เออร์ส โดยผ่านทางรูปแบบของสถาปัตยกรรมและการปรับปรุงสภาพแวดล้อม พื้นที่โครงการสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. พื้นที่ A จะครอบคลุมพื้นที่ย่านบรอดเมด พื้นที่ใช้สอยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ร้านค้า และที่พักอาศัย ตลอดจนเป็นที่หมายตาของย่าน (landmark)
2. พื้นที่ B จะครอบคลุมพื้นที่รอบอาคารเควกเกอร์ไฟร์เออร์ส พื้นที่ใช้สอยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ร้านค้า และที่พักอาศัย
3. พื้นที่ C จะครอบคลุมพื้นที่ย่านโทลเกต พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสำนักงาน ที่พักอาศัย และอาคารจอดรถ

โครงการมุ่งเน้นที่จะสร้างพื้นที่ทั้งสามส่วนนี้ให้เกิดความหลากหลายในการใช้สอย เช่น ร้านค้า นันทนาการ ร้านอาหาร สำนักงาน ที่จอดรถ ที่พักอาศัย ลานกิจกรรมต่างๆ บนพื้นฐานของการสร้างความปลอดภัยในเขตพื้นที่เมือง ด้วยการสร้างกิจกรรมทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน นอกจากนี้ แผนแม่บทของเมอร์เซิร์นครอวอเตอร์ มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างองค์ประกอบที่สมบูรณ์ระหว่างรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ขนาดของอาคาร ถนน และที่ว่าง โดยการผสมผสานกันในรูปแบบของบล็อก (Block) ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อก่อสร้างอาคารที่มีความหลากหลายของรูปแบบและความสูงที่แตกต่างกัน ส่วนการเลือกใช้วัสดุนั้นก็ยังคงให้มีความกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น นอกจากนี้โครงการยังมุ่งไปที่การสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความสวยงาม ปลอดภัยในการเดินเท้าด้วยการออกแบบถนน ทางเท้า และลานกิจกรรม โดยคนที่เข้ามาใช้โครงการสามารถเข้าถึงพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ด้วยการเดินเท้าและจักรยาน และแยกเส้นทางการเดินรถออกไป

2.3 การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของอาคาร สภาพแวดล้อมและแนวทางการปรับปรุงจากแผนแม่บท

จากการศึกษาแผนที่เกี่ยวเนื่องกับพื้นที่ย่านของบรอดเมดและอาคารเควกเกอร์ไฟร์เออร์ส ซึ่งคือแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาย่านเมอร์เซิร์นครอวอเตอร์ ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสียของอาคารและสภาพแวดล้อม ตลอดจนการวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงแผนแม่บท โดยการวิเคราะห์นี้จะแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ จุดแข็ง (strengths) จุดอ่อน (weaknesses) โอกาส (opportunities) และอันตราย (threats)

จุดแข็ง

อาคาร

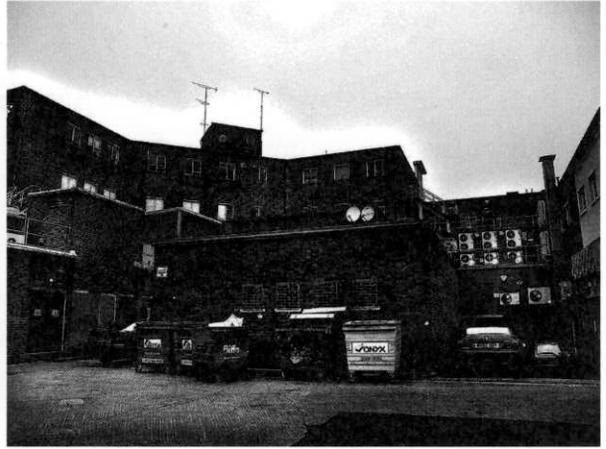
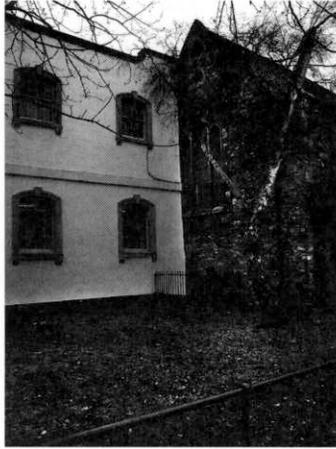
- รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น โถงโล่งของอาคาร
- อาคารมีปัญหาที่เกิดจากการเสื่อมสภาพด้วยอายุการใช้งานและจากสภาวะแวดล้อมน้อย เนื่องจากอาคารถูกใช้งานอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 13 : การขุดค้นทางโบราณคดีที่สถานจอดรถ ด้านตะวันตกของอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส (ที่มา : Bristol City Council)

สภาพแวดล้อม

- ตำแหน่งที่ตั้งและแนวทางของผังเมือง ที่สนับสนุนการใช้พื้นที่บริเวณที่ตั้งอาคารให้เป็นแหล่งงานและที่พักอาศัย
- การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ดิน ที่เน้นไปในเรื่องของการค้า และที่พักอาศัย
- การเข้าถึงที่สะดวกสบาย ไม่ว่าจะเดินทางด้วยการเดิน รถยนต์ส่วนตัว รถประจำทาง และเรือ
- การขุดค้นพบพื้นที่ทางโบราณคดี โดยพบโรงงานย้อมผ้าเก่าทางด้านทิศตะวันออก และพบสุสานทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้

ภาพที่ 14 : รอยต่อระหว่างอาคาร ภาพที่ 15 : พื้นที่โดยรอบอาคารเคเวกเกอร์ ไซร์เออร์ส
ที่ก่อสร้างต่างยุคสมัยกัน

จุดอ่อน

อาคาร

- สภาพของอาคารที่ผ่านการต่อเติมจากหลายยุคสมัย ทำให้อาคารมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย
- อาคารมีทางเข้าหลายทาง แต่คนพิการไม่สามารถเข้าไปใช้สอยอาคารได้
- การต่อเติมด้านในของอาคารที่มาจากการใช้พื้นที่เพื่อเป็นสำนักงาน ทำให้อาคารสูญเสียความเป็นเนื้อแท้ในเชิงรูปแบบสถาปัตยกรรม

สภาพแวดล้อม

- พื้นที่โดยรอบอาคารที่เป็นลักษณะของลานคอนกรีต ประจันหน้ากับด้านหลังของร้านค้า และที่พักอาศัย ที่พักขยะ และลานจอดรถอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม
- สภาพแวดล้อมที่มีความซ้ำของอาคารยุคโมเดิร์น ทำให้ผู้ใช้งานหลงทิศทาง และขาดความเป็นอัตลักษณ์ของย่าน
- แผนโครงการในอนาคตที่จะมีการสร้างอาคารสูง เพื่อเป็นที่พักอาศัยขนาดใหญ่ในบริเวณด้านตะวันออกของพื้นที่โครงการ จะส่งผลให้ย่านเกิดความหนาแน่น และตึกใหม่จะเป็นการบดบังอาคารประวัติศาสตร์

โอกาส

อาคาร

- รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ประกอบด้วยอาคารหลายขนาดที่สร้างเชื่อมต่อกัน ทำให้เกิดพื้นที่ว่าง (space) ภายในที่มีความหลากหลาย
- พื้นที่ว่างภายในของอาคารเดิมที่เป็นโบสถ์ และหอประชุมมาก่อน มีลักษณะเป็นโถงโล่ง ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการกำหนดพื้นที่ใช้สอยใหม่

สภาพแวดล้อม

- การปรับปรุงให้เมอร์เซิร์น ควอเตอร์ นำไปสู่การพัฒนาทางด้านการออกแบบเมือง ที่คำนึงถึงการสร้างสถาปัตยกรรมที่ทำให้คนเดินถนนสามารถใช้เป็นที่หมายตาได้
- การพัฒนาพื้นที่โครงการ โดยเฉพาะที่จอดรถเดิมที่ล้อมโถงมามาก ให้เป็นลานกิจกรรมที่คนในท้องถิ่น คนที่เข้ามาซื้อของ และนักท่องเที่ยวจะสามารถเข้ามาใช้สอยเป็นจุดพักผ่อน และจุดนัดหมาย
- การรักษากิจกรรมเดิม เช่น ตลาดนัดเก่า เพื่อรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น การปรับปรุงอาคารโดยรอบพื้นที่ลานจอดรถรอบอาคารเก่า ทั้งในเรื่องของพื้นที่ใช้สอยและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ภาพที่ 16 : ทัศนียภาพแสดงการปรับปรุงพื้นที่โดยรอบอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์สจากแผนแม่บท (ที่มา : Bristol City Council)

ภาพที่ 17 : ร่องรอยความขึ้นที่ขอบบนของผนังในนิวยอร์ก

อันตราย

อาคาร

- สภาพของอาคารที่มีปัญหาในเรื่องของความชื้นจากภายนอกอาคารซึมเข้ามาที่รอยต่อของโครงสร้างหลังคาและผนัง

- ทางเข้าออกอาคารที่มีหลายทางและตั้งอยู่ในลักษณะลอยตัว โดยมีพื้นที่สาธารณะโดยรอบ ทำให้ยากต่อการกำหนดทางเข้าหลักของอาคาร

สภาพแวดล้อม

- โครงการใหม่ที่จะนำมาซึ่งจำนวนคนที่มีมากขึ้น ทำให้อาคารจะต้องเปลี่ยนสถานะเป็นอาคารสาธารณะ
- แผนแม่บทที่ต้องการสร้างอาคารทางด้านตะวันตกของคัทเลอร์ฮอลล์นั้น มีระยะที่ใกล้กับอาคารอนุรักษ์ระดับที่ 1 มากเกินไป ส่งผลให้มีการบดบังทัศนียภาพทางด้านหน้าอาคาร
- เงามจากอาคารจอดรถสูง 4 ชั้นทางด้านใต้
- แผนแม่บทใหม่ไม่ได้คำนึงถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในย่านเดิม เช่น ตลาดนัด ซึ่งถือว่าเป็นเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น

2.4 การนำเสนอแผนการใช้งานใหม่ของอาคารเควกเกอร์ไฟร์เออร์ส

จากข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับการรวบรวมและวิเคราะห์ข้างต้น ทั้งในเรื่องของสภาพที่ตั้ง แผนการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย ในส่วนต่อไปนี้จะเป็นการนำเสนอแผนการใช้งานใหม่ให้กับอาคารเควกเกอร์ไฟร์เออร์ส แผนที่นำเสนอนี้จัดทำโดยผู้เขียน โดยเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการนำอาคารเก่ากลับมาใช้ใหม่ และการเพิ่มความมีชีวิตชีวาในอาคารประวัติศาสตร์ (Re-use and Regeneration of Historic Buildings) ในสาขาวิชาสถาปัตยกรรมการฟื้นฟู (Architecture in Regeneration) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภายใต้สคูล ออฟ บิวท์ เอ็นเวอร็รอนเมนต์ (School of Built Environment) มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด บรู๊ค ในปีการศึกษา ค.ศ. 2005 ในเบื้องต้นจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาการใช้สอยอาคารใหม่ จากนั้นนำมาสู่การนำเสนอแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมและอาคารตามการใช้สอยใหม่นั้น

2.4.1 การวิเคราะห์เพื่อพิจารณาการใช้สอยอาคารใหม่ สามารถพิจารณาจาก 5 ปัจจัย คือ

1) ข้อกำหนดทางด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

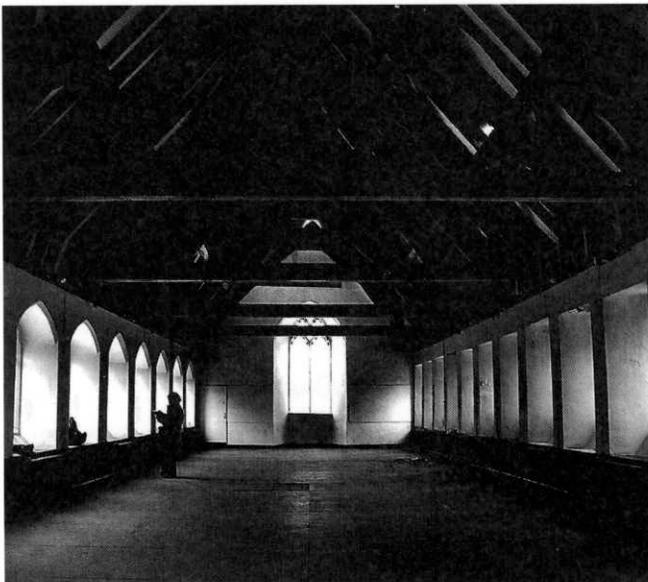
อาคารเก่าเป็นแหล่งรวบรวมทั้งคุณค่าทางรูปธรรม (tangible values) และคุณค่าทางนามธรรม (intangible values) เช่น คุณค่าประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ในการอนุรักษ์อาคารจำเป็นต้องรักษาองค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและโครงสร้างเดิมให้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็ไม่ขัดต่อโครงสร้างในการใช้งานเดิมของอาคาร เช่น การกั้นประตูหน้าต่างเดิม หรือ องค์ประกอบอื่นๆ ภายในอาคาร รวมถึงส่วนการประดับตกแต่งด้วย

2) สภาพปัจจุบันของอาคาร

ประโยชน์ใช้สอยใหม่ต้องไม่เป็นต้นเหตุให้เกิดความเสี่ยงต่อการทำลายอาคารประวัติศาสตร์ เช่น หลีกเลี่ยงการใช้สอยใหม่ที่เสี่ยงต่อการเพิ่มน้ำหนักให้กับตัวอาคาร และพื้นที่ภายนอกอาคาร, หลีกเลี่ยงการใช้สอยใหม่ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเพลิงและเปลวไฟ, หลีกเลี่ยงการใช้สอยใหม่ที่มีผลต่อการเพิ่มความชื้น หรือทำให้เกิดความชื้นขึ้นในอาคาร ซึ่งมีผลต่อการเกิดเชื้อรา และตะไคร่น้ำ หรือแม้กระทั่งแมลงและปลวก

3) รูปแบบทางสถาปัตยกรรม

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งในการบ่งชี้ว่าการสอยใหม่ควรมีลักษณะอย่างไร ในอดีตลักษณะที่วางภายในที่ใช้งานเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จากการวิเคราะห์สัดส่วนทางสถาปัตยกรรม พบว่า หลายห้องมีการสะท้อนเสียงที่ดี เนื่องจากขนาดสัดส่วนของห้องที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีความยาวมากกว่าด้านกว้างประมาณ 2.5 เท่า และโครงสร้างหลังคาที่เป็นไม้ทรงสูงก็จะช่วยชลอการสะท้อนเสียงที่กลับไปมาได้ดี เช่น ในคัทเลอร์ฮอลล์ ซึ่งเหมาะสมกับการใช้พื้นที่เป็นห้องแสดงดนตรีเดี่ยว (Recital Hall)¹⁵ ส่วนพื้นที่ของเวกเกอร์ฮอลล์ที่ใช้งานเป็นหอประชุมเดิม มีลักษณะเป็นห้องโถงขนาดใหญ่ มีพื้นที่มากกว่า 300 ตารางเมตร มีฝ้าเพดานสูงแบบโถง มีทางเดินและที่นั่งด้านบนโดยรอบ ซึ่งก็เหมาะกับการใช้เพื่อเป็นที่จัดการแสดงต่างๆ

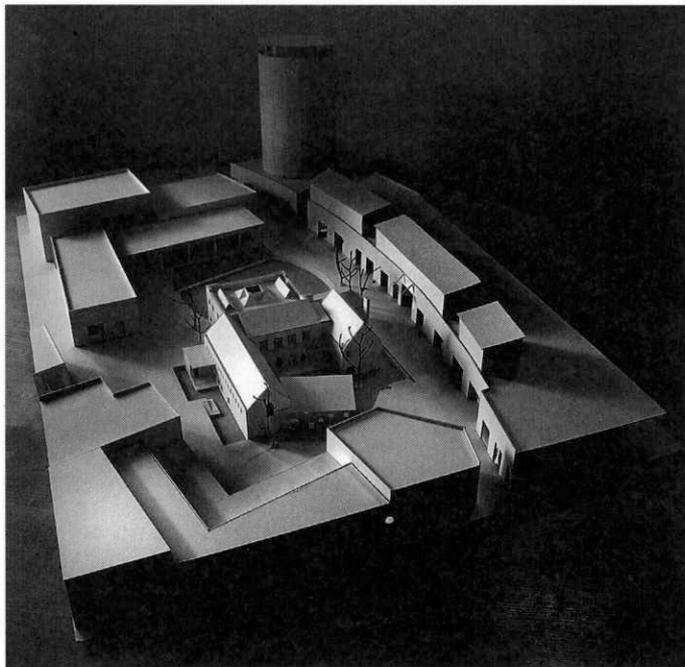
ภาพที่ 18 : ห้องคัทเลอร์ฮอลล์ที่เดิมเป็นใช้งานเป็นโบสถ์

4) การพิจารณาทางด้านผังเมืองและลักษณะเฉพาะของพื้นที่

การพิจารณาทางด้านผังเมืองและลักษณะเฉพาะของพื้นที่ จะช่วยให้การเลือกการใช้สอยมีความหลากหลายขึ้น เนื่องจากพื้นที่จตุรตถเดิมนอกรอบอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์สมีศักยภาพในการปรับปรุงเพื่อใช้เป็นลานกิจกรรมของย่าน ซึ่งจะเห็นได้จากแผนแม่บทของโครงการเมอร์เซอร์ควอเตอร์ที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว จะขาดอยู่ก็แต่การใช้สอยของอาคาร ที่จะมาช่วยเสริมลานกิจกรรมแห่งนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ จากหลักฐานที่ว่า เมืองบริสโทลมีชื่อเสียงทางด้านการศึกษาและการสอนของวิชาดนตรีเมืองหนึ่งในประเทศอังกฤษ แต่พื้นที่ของการแสดงดนตรียังจำกัด ดังนั้นการเสนอการใช้พื้นที่ของอาคารเพื่อการแสดงดนตรีจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสม

5) ข้อกำหนดต่างๆ

ปัจจุบันนี้ การออกแบบอาคารจะต้องปรับเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดต่างๆ และกฎหมายอาคาร เช่น การสร้างสภาวะน่าสบายในอาคาร ความปลอดภัย การออกแบบอาคารสีเขียว หรือแม้กระทั่งการเข้าถึงของคนพิการเป็นต้น ดังนั้นอาคารเก่าจึงจำเป็นต้อง เตรียมการที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ด้วย

ภาพที่ 19 : หุ่นจำลองแสดงการปรับปรุงอาคารและพื้นที่โครงการ

จากการวิเคราะห์อาคารเบื้องต้นของโครงการทั้งบริบททางสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ประกอบกับสภาพอาคารปัจจุบัน อาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส มีศักยภาพในการนำมาปรับปรุง เพื่อเป็นอาคารฝึกซ้อมดนตรีและการแสดงดนตรีของนักศึกษา เนื่องจากจะแก้ปัญหาเรื่องข้อจำกัดต่างๆ ทางด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และตำแหน่งที่ตั้งอาคารอยู่ในตำแหน่งของการเป็นอาคารสาธารณะมากกว่าการใช้สอยเพื่อส่วนบุคคล ขณะเดียวกันก็แก้ปัญหาทางด้านการออกแบบผังเมืองคือ อาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส มีโอกาสที่จะพัฒนาเพื่อเป็นจุดเด่นของย่านด้วยความพิเศษของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม และพื้นที่ใช้สอยที่เป็นแหล่งกำเนิดเสียงเพลง ตลอดจนเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในกระบวนการทางผังเมือง ที่จะช่วยฟื้นฟูย่านและเมืองให้มีชีวิตชีวาขึ้นได้

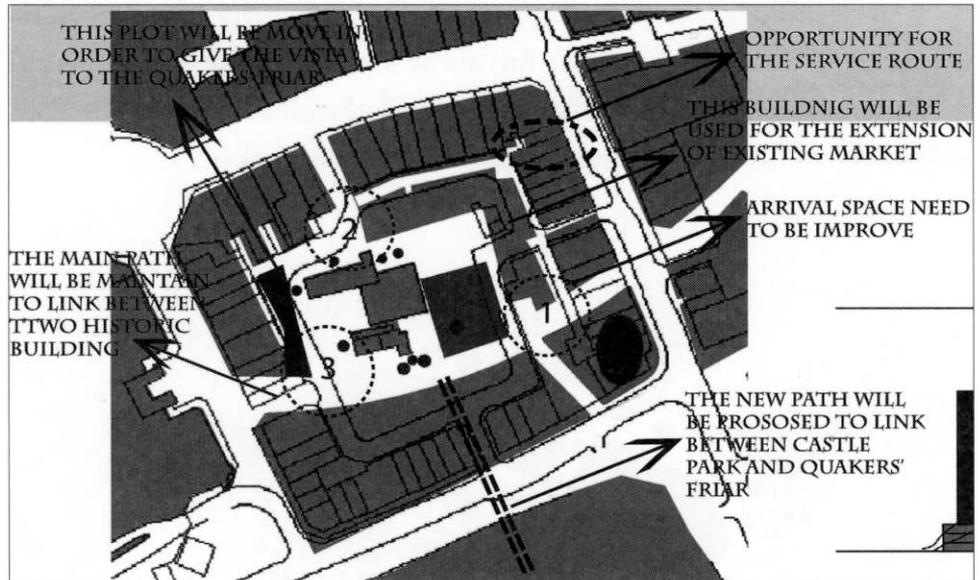
2.4.2 แนวทางการออกแบบเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร

จากการวิเคราะห์อาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส พบว่า รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารมีคุณค่า และแสดงอัตลักษณ์ที่สามารถสื่อสารให้ผู้มาเยือนเห็นถึงเอกลักษณ์ และสร้างความทรงจำ รวมทั้งสามารถการเข้าใจสถานที่ที่ทำให้ผู้มาเยือนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในสถานที่⁶ ของย่านได้ เนื่องจากอยู่ในทำเลที่ตั้ง และบริบทที่เหมาะสม สามารถเข้าถึงได้หลายทาง ทั้งทางรถยนต์ การเดินเท้า และการเดินทางโดยเรือท่องเที่ยว การออกแบบเพื่อให้อาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์สเป็นส่วนหนึ่งของย่าน ทำได้โดย

- สร้างโครงการให้เป็นพื้นที่สาธารณะ ที่มีชีวิตชีวาจากกิจกรรมที่มีความหลากหลาย
- สร้างความชัดเจนและอัตลักษณ์ของย่าน
- สร้างความรู้สึกต่อเนื่องและความรื่นรมย์ในการเดินจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง

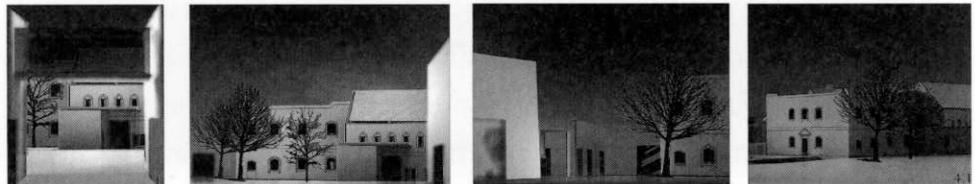
จากการเปรียบเทียบแผนผังของสภาพที่ตั้งปัจจุบันและแผนแม่บทพบว่า แผนแม่บทยังคงแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ด้วยการคงสภาพของพื้นที่ปิดล้อมทั้ง 4 ด้านไว้ เว้นแต่การเพิ่มความหนาแน่นของจำนวนผู้ใช้สอยต่อพื้นที่ให้สูงขึ้น โดยการเสนอให้สร้างอาคารสูง 2 ชั้น ด้านตะวันออกของอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส และอาคารสูง 3 ชั้นทางด้านตะวันตกและใต้ รวมทั้งอาคารที่พักใหม่ขนาดใหญ่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ที่จะมีความสูงถึง 16 ชั้น ซึ่งขัดต่อทัศนียภาพของอาคารอนุรักษ์ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามหลักเศรษฐศาสตร์จะพบว่า ความต้องการที่อยู่อาศัยในเมืองและราคาที่ดินในย่านนี้อยู่ในระดับที่สูงมาก การสร้างอาคารสูงจึงมีเหตุผลอันควร

แม้ว่าแผนแม่บทจะแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งของการจัดสรรให้เกิดพื้นที่ลานกิจกรรมหลัก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ทางเข้าสู่ลานกิจกรรมยังไม่ได้รับความสำคัญ และการสร้างความสัมพันธ์กับอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส ซึ่งนำไปสู่การออกแบบเส้นทาง

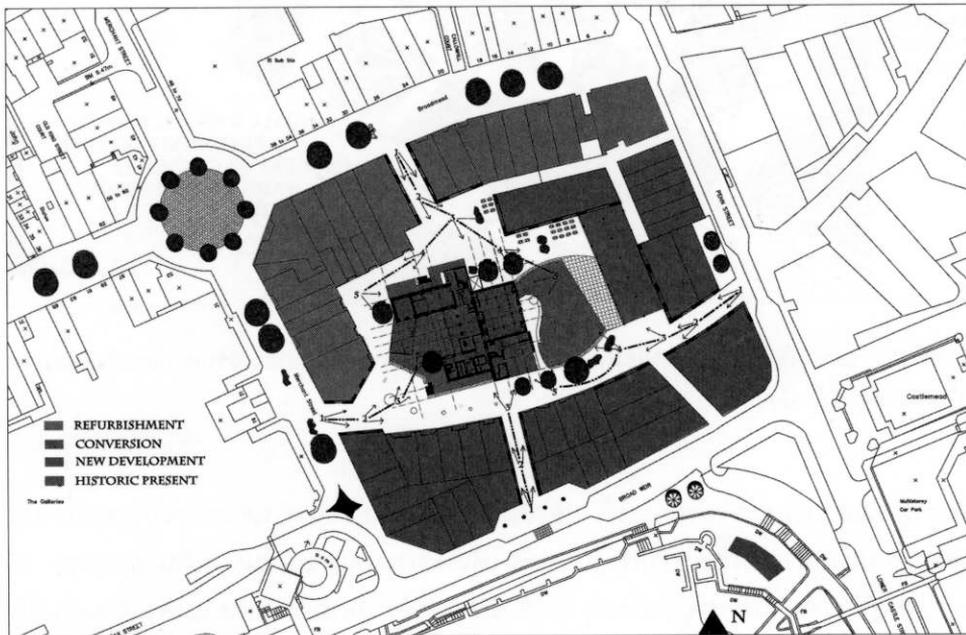
ภาพที่ 20 : แผนผังแสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างแผนพัฒนาเมอร์เชียนควอเตอร์และสภาพเบื้องต้นของที่ตั้งในปัจจุบัน

เดินที่ผู้เดินสามารถเข้าใจทิศทางได้ และเกิดความรื่นรมย์ขณะการเดินทางจากจุดหนึ่งไปสู่จุดหมายปลายทางดั่งนั้น การสร้างฉากเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการเดิน (*scene of walking*)¹⁷ โดยเริ่มจากจุดจอตลอด จุดเชื่อมต่อต่างๆ (node) จากถนนสายร้านค้าเดิม การเปิดมุมมองระหว่างอาคารเก่าเพื่อใช้เป็นจุดเชื่อมโยงทางสายตา และการเปิดทางเข้าใหม่ จากด้านใต้จาก สวนคาสเซิล (Castle Park) จึงถูกนำมาใช้ในการออกแบบ เพื่อที่จะเชื่อมต่อกับจุดจอตักจรยานและนักท่องเที่ยวที่มาทางเรือ การเข้าสู่ลานกิจกรรม โดยที่แต่ละจุดจะมีการออกแบบพื้นที่ต้อนรับ (*arrival space*) ทั้งนี้รวมถึงการสร้างพื้นที่ทางเข้าโครงการด้วยการต่อเติมอาคารเพื่อสร้างพื้นที่โอบล้อม

ภาพที่ 21 : ตัวอย่างภาพจำลองเส้นทางการเดินจากบรอดเมตเข้าสู่ลานด้านหน้าควอเตอร์ฮอลล์

นอกจากนี้พื้นที่ทางด้านตะวันตกของโครงการ ที่จุดพบซากโบราณคดีของโรงงานย้อมผ้าในยุคกลางยังเป็นองค์ประกอบเสริม ที่ทำให้ลานกิจกรรมแห่งนี้ได้รับความสนใจจากผู้ที่มาเยือนมากขึ้น ด้วยการจัดภูมิทัศน์ที่เปิดหน้าดินส่วนนี้ แล้วทำพื้นผิวกระจกเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนที่เดินผ่านไปมาได้มีโอกาสที่จะเข้าไปประวัติศาสตร์ของพื้นที่แห่งนี้

ภาพที่ 22 : แผนผังแสดงการออกแบบเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เอนจิ้นส์

2.4.3 แนวทางการออกแบบเพื่อปรับใช้อาคารอนุรักษ์ (Building Conversion)

1) การจัดทำโปรแกรมของพื้นที่ใช้สอย

จากหลักการการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่ว่า การต่อเติมอาคารควรให้อยู่ในระดับที่น้อยที่สุด แต่ทั้งนี้อาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เอนจิ้นส์ เป็นอาคารที่ลักษณะเหมือน 2 อาคารที่มีด้านหลังชนกัน และมีพื้นที่ภายในที่ไม่ต่อเนื่องกัน ดังนั้นการปรับปรุงอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เอนจิ้นส์ เพื่อเป็นอาคารกึ่งสาธารณะนั้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงพื้นที่บางส่วนเพื่อเป็นทางสัญจรภายใน (Circulation) สำหรับการใช้สอยอาคาร และรองรับมาตรฐานของการเข้าถึงของคนพิการ

พื้นที่ใช้สอยใหม่ของโครงการห้องซ้อมและแสดงดนตรี

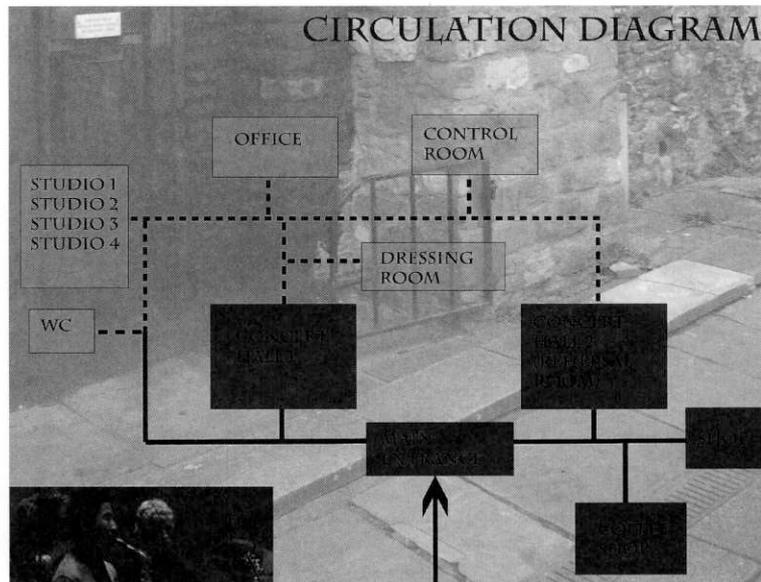
พื้นที่ใช้สอยหลัก

ห้องแสดงดนตรี 240 ที่นั่ง และยืนจำนวน 100 คน	430	ตารางเมตร
ห้องแสดงดนตรีเดี่ยว	100	ตารางเมตร
ห้องฝึกซ้อมจำนวน 4 ห้อง	120	ตารางเมตร
โดยมีส่วนส่วนสนับสนุนต่างๆ	383	ตารางเมตร

2) การออกแบบส่วนใช้สอย

การวิเคราะห์อาคารเพื่อจัดวางพื้นที่ใช้สอยเพื่อให้สัมพันธ์กับอาคารเก่า

การพิจารณาพื้นที่ใช้สอยเริ่มจาก พื้นที่ของอาคารที่ได้รับการประกาศเป็นอาคารอนุรักษ์ คัดเลอรัลมีเอกลักษณ์เป็นห้องโถงยาว เหมาะกับการปรับปรุงให้เป็นห้องฝึกซ้อมและแสดงดนตรีเดี่ยว เวกเกอร์ฮอลล์ ที่เป็นหอประชุมเดิมให้เป็นห้องแสดงคอนเสิร์ตหลัก ทั้งนี้ ประโยชน์ใช้สอยใหม่ก็จะสามารถรักษาความรู้สึกและคุณภาพของแสง ที่เป็นองค์ประกอบในคุณค่าของสถาปัตยกรรมของอาคารอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี จากนั้นการออกแบบจึงนำไปสู่กระบวนการการจัดวางพื้นที่ใช้สอย (zoning diagram) และจัดระบบทางสัญจร (circulation diagram)

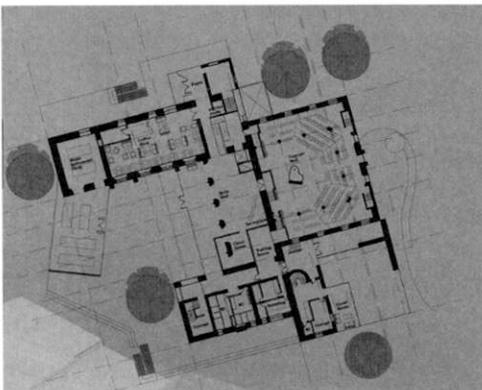

ภาพที่ 23 : Circulation Diagram

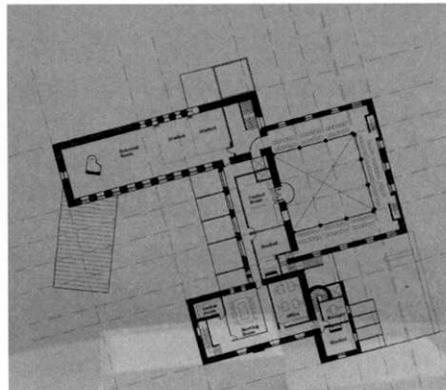
เนื่องจากโครงสร้างหลักของอาคารที่เป็นผนังรับน้ำหนักประกอบกับโครงสร้างพื้นและหลังคาไม้ ทำให้พื้นที่ชั้นสองควรที่จะจำกัดการรับน้ำหนัก เพราะฉะนั้นพื้นที่ชั้นล่างจึงถูกใช้เป็นพื้นที่สาธารณะ การออกแบบอาคารเริ่มจากพื้นที่ของโรงชั้น 1 ด้านล่างของนิวฮอลล์เป็นตำแหน่งของ ประชาสัมพันธ์ ที่ฝากของ และโรงพักคอย เนื่องจากตำแหน่งของห้องโถงกลางควรจะเข้าถึงได้จากพื้นที่โอบล้อมทางด้านหน้า เพราะให้ความรู้สึกถึงความอบอุ่นในการต้อนรับ และขณะเดียวกันก็เป็นตำแหน่งศูนย์กลางของพื้นที่ต่างๆ ในโครงการ

ส่วนด้านล่างของเบเกอร์ฮอลล์จะใช้พื้นที่เพื่อเป็นส่วนบริการ (service zone) ได้แก่ ห้องแต่งตัวนักแสดง และห้องน้ำ การสร้างห้องน้ำใหม่ที่ชั้นล่าง นอกจากจะเป็นการลดน้ำหนักของอาคารที่พื้นที่ชั้นสองแล้ว ยังจะเป็นการสะดวกในการออกแบบงานระบบอีกด้วย ส่วนการวางตำแหน่งร้านค้าแพนโนที่สามารุใช้เป็นที่พักรอ ขณะเดียวกันก็สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับโครงการ จะอยู่ที่พื้นที่ด้านล่างของคัทเลอร์ฮอลล์ ที่สามารถเข้าออกแยกจากทางเข้าหลักได้ ส่วนร้านขายของนั้นเป็นส่วนต่อเติม ที่นอกจากจะเป็นอีกแหล่งรายได้ของอาคารแล้ว ยังถูกใช้เพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ปิดล้อม (court) ทางด้านตะวันออก อีกทั้งยังเป็นการสร้างขอบเขตของอาคาร ส่วนคอกทเทจ (The Cottage) ที่ชั้น 1 นั้นจะใช้ทางเข้าออกของพนักงาน โดยผ่านห้องโถงที่แยกการใช้งานระหว่างพื้นที่ชั้น 1 และ 2

เนื่องจากพื้นที่ชั้นสองของอาคารนั้นมีข้อจำกัดของการเข้าถึงและการรับน้ำหนัก ดังนั้นพื้นที่ของเบเกอร์ฮอลล์และนิวฮอลล์จะใช้เป็นพื้นที่ของพนักงานเท่านั้น ส่วนคัทเลอร์ฮอลล์ให้ใช้เป็นพื้นที่ซ้อมดนตรี เพื่อการแสดงคอนเสิร์ตของศิลปินเดี่ยวที่มีจำนวนผู้เข้าชมจำกัด ในลักษณะของพื้นที่อเนกประสงค์ที่สามารถกันเป็นห้องเล็กๆได้ และการกันห้องย่อยก็จะคำนึงถึงการนำเอาแสงธรรมชาติเข้ามาใช้ในอาคาร

ภาพที่ 24 : ผังพื้นที่ชั้นที่ 1
สำหรับการใช้สอยฝึกซ้อมและการแสดงดนตรี

ภาพที่ 25 : ผังพื้นที่ชั้นที่ 2
สำหรับการใช้สอยฝึกซ้อมและการแสดงดนตรี

สำหรับการพิจารณาในเรื่องทางสัญจรสำหรับคนพิการนั้น เนื่องจากอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์สถูกต่อเติมในหลายยุคสมัย ส่งผลให้ระดับพื้นอาคารมีระดับที่แตกต่างกันไปตามอายุและเทคโนโลยีอาคารสมัยนั้นๆ อาคารทางปีกด้านตะวันออกมีระดับทางเข้าที่ต่ำกว่าทางตะวันตก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากในการจัดหาตำแหน่งเพื่อเป็นเส้นทางของคนพิการ อีกประการคือ ทางเข้าออกที่อาคารที่มีหลายตำแหน่ง ทำให้ยากต่อการออกแบบการป้องกันภัย แต่ด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยคือการติดตั้งลิฟต์เพื่อคนพิการ และอาคารมีทางเข้าหลายทาง ทำให้การแก้ปัญหาเรื่องการเข้าถึงและการจัดสรรระบบทางสัญจรในอาคารมีความเป็นไปได้

3. บทสรุป

บทเรียนที่ได้จากการศึกษาโครงการจากกรณีศึกษาของการปรับปรุง อาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส เพื่อการใช้สอยในบริบทใหม่อย่างสร้างสรรค์ มีดังนี้

การปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยในอาคารเก่าให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ เป็นการสร้างทางเลือกให้กับอาคารประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าทางทางศาสนาอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส ซึ่งไม่เป็นที่ต้องการสำหรับประโยชน์ใช้สอยแบบเดิม ตลอดจนบริบทที่ตั้งก็เกิดการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ส่วนราชการ สู่พื้นที่ค้าขายและที่พักอาศัย โดยเมื่อพิจารณาบนพื้นฐานของความเป็นจริงแล้ว การนำอาคารประวัติศาสตร์เวกเกอร์ไฟร์เออร์สมาปรับปรุงเพื่อการใช้สอยอย่างสร้างสรรค์ ในบางครั้งอาจขัดต่อการอนุรักษ์แบบสงวนรักษา ที่พยายามจะรักษาคุณค่าต่างๆ ไว้ให้มากที่สุด และไม่สามารถดำเนินการตามหลักการที่กำหนดไว้ได้ทั้งหมด เนื่องจากข้อจำกัดต่างๆ เช่น สภาพอาคาร ข้อกำหนดกฎหมาย และการใช้งานในปัจจุบัน เป็นต้น

จากการศึกษาการปรับปรุงอาคารเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส ยังพบว่าการอนุรักษ์ที่เป็นการพัฒนาในลักษณะนี้ จำเป็นต้องพิจารณาหลักการกระบวนการของการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์ ประกอบกับการพิจารณาหลักการการออกแบบผังเมือง เพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาคารกับตำแหน่งที่ตั้งที่เปลี่ยนไป ตามปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่เป็นพลวัต นอกจากนี้ การเข้าใจพัฒนาการของอาคารตั้งแต่แรกสร้าง ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้อาคารต้องเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดกระบวนการการเข้าใจอาคารในเชิงลึก ที่นำไปสู่การสังเคราะห์หาการใช้สอยใหม่ ทั้งที่เกิดจากสภาพเบื้องต้นและข้อจำกัดของอาคารและบริบทแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป จากความเข้าใจอาคารในเชิงลึก จะนำไปสู่การตัดสินใจในกระบวนการอนุรักษ์และการใช้สอยใหม่ที่เหมาะสม

นอกจากนี้อาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์สยังเป็นที่ศึกษาที่พิสูจน์ให้เห็นว่า พื้นที่ใช้สอยใหม่ อาจเริ่มกระบวนการคิดมาจากการประยุกต์การใช้สอยอาคารในอดีตมาสู่การสอยใหม่ กล่าวคือ การใช้สอยใหม่ที่ใช้เป็นอาคารแสดงดนตรีเกิดจากปัจจัยของสัดส่วนของอาคารที่แคบและยาว เนื่องจากเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ส่งผลให้อาคารมีการสะท้อนเสียงที่ซ้ำ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับปัจจัยอื่น เช่น การวางแผนการพัฒนาจากแผนแม่บท ความต้องการในการใช้งาน เศรษฐกิจ ผู้ใช้สอยแล้ว การใช้สอยใหม่จึงมีความเหมาะสมทั้งในแง่ของการอนุรักษ์อาคารและการฟื้นฟูเมือง สอดคล้องกับคำกล่าวของ Latham ที่ว่า “บ่อยครั้งที่โครงการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยสำหรับอาคารประวัติศาสตร์มักจะถูกขับเคลื่อนด้วยสภาพเบื้องต้นของอาคารเก่ามากกว่าความต้องการจริงของลูกค้ำ”¹⁸

ในประเทศไทยการอนุรักษ์อาคาร ด้วยการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยในอาคารเก่าให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ในรูปแบบนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย เนื่องจากข้อจำกัดต่างๆ และความเข้าใจที่ว่าการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์ คือ การอนุรักษ์โบราณสถานที่ไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบและการทำงานของอาคารประวัติศาสตร์ได้ จะเห็นได้จากวงเจ้านายเก่าหลายแห่งถูกปรับปรุงมาเพื่อใช้ในการเป็นพิพิธภัณฑ์ ด้วยการจัดห้องแสดงตามลักษณะความเป็นอยู่แบบเดิมไว้ ส่วนอาคารประวัติศาสตร์ที่คงจะเป็นกรณีศึกษาในประเทศไทย ที่ใกล้เคียงกันกับการปรับปรุงอาคารเคเวกเกอร์ไฟร์เออร์ส ได้แก่ พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ (Museum Siam) ที่ถูกปรับปรุงจากอาคารสำนักงานกระทรวงพาณิชย์เดิม ข้อแตกต่างระหว่างการปรับปรุงอาคารทั้งสองแห่ง คือ การปรับปรุงอาคารกระทรวงพาณิชย์เดิมได้ถูกระบุพื้นที่ใช้สอย โดยไม่ได้พิจารณารูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นหลัก การอนุรักษ์อาคารแห่งนี้เกิดจากความต้องการในการรักษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ชัดเจน ในการเป็นต้นแบบของอาคารสำนักงานในยุคแรกของประเทศไทย แต่ด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้กับพิพิธภัณฑ์สำคัญ และย่านการท่องเที่ยวหลัก จึงทำให้อาคารกระทรวงพาณิชย์เดิมถูกปรับการใช้สอยเป็นพิพิธภัณฑ์ ส่วนการออกแบบพิพิธภัณฑ์นั้นยังคงไว้ซึ่งการสงวนรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมเดิม คือ แทบจะไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาคารเดิมแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาการปรับปรุงอาคารประวัติศาสตร์ทั้ง 2 กรณีจะเห็นได้ว่า แม้กระบวนการการปรับปรุงอาคารมาใช้สอยอย่างสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากบริบทและขนบธรรมเนียมที่แตกต่างกัน ผลลัพธ์ที่ได้ยังเป็นที่น่ายินดีที่อาคารประวัติศาสตร์เหล่านี้ได้ถูกใช้งานอย่างต่อเนื่องสืบไป

เชิงอรรถ

¹ Creative Re-use and Regeneration of Historic Building in the New Context

² **Creative** (adjective) หมายความว่า involving the use of the imagination or original ideas in order to create something

³ **Re-use** (noun) หมายความว่า to use again, especially after salvaging or special treatment or processing

⁴ **Regeneration** (noun) หมายความว่า the act or process of regenerating or the state of being regenerated ; rebirth or renewal

⁵ Feilden, B.M., *Conservation of historic buildings*, third edition (UK : MPG book Ltd, 2003).

⁶ Bentley, I., *Responsive environments* (the Architectural Press : London, 1985).

⁷ Butterworth, C., *Of All We Survey ; Drawing out Stories of Place, Architectural Voices : Listening to an Old Building* (John Wiley : London, England, 2007).

⁸ **English Heritage** เป็นหน่วยงานราชการที่ดูแลอาคารประวัติศาสตร์และอาคารเก่าในประเทศอังกฤษ ทำหน้าที่ออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆในการควบคุมและดูแลอาคารเก่าให้ได้รับการอนุรักษ์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

⁹ Toggart, F., Thorpe, S., Wilson, L., *The Regeneration through Heritage Handbook* (Phillimore, West Sussex, England, 2006).

¹⁰ Accessed 22 April 2010. Available from <http://www.bristol.gov.uk/ccm/content/Council-Democracy/Statistics-Census> (online)

¹¹ Saxon ในประเทศอังกฤษ คือช่วงเวลาระหว่าง 5th-15th Century

¹² Accessed 7 May 2010. Available from http://en.wikipedia.org/wiki/Bristol#Economy_and_industry (online).

¹³ Friends เป็นกลุ่มคนที่มีความเชื่อทางศาสนาในแบบอย่างเดียวกันโดยเริ่มจากจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มคริสเตียนกลางศตวรรษที่ 17 ในประเทศอังกฤษและเวลส์

¹⁴ Georgian architecture เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พัฒนามาจาก English Baroque ในช่วงการปกครองของพระเจ้าจอร์จทั้ง 4 พระองค์ ระหว่างปี ค.ศ. 1714 ถึง ค.ศ. 1830 ด้วยแนวความคิดของ Golden Section ที่อาคารส่วนใหญ่มีสองชั้น มีลักษณะสมมาตรรวมทั้งการออกแบบประตูหน้าต่างด้วย มีการทำกรอบซุ้มประตูและหน้าต่างด้วยเสาขนานทั้งสองข้าง (pilasters) การประดับลวดบัว (cornices) หลังคาเป็นการผสมผสานระหว่างหน้าจั่วและปั้นหยา ส่วนความสูงของห้องจากระดับพื้นถึงฝ้าเพดานจะมีความสูงเกินจริง จึงทำให้อาคารในรูปแบบนี้มีแสงสว่างเข้ามาในอาคารมาก

¹⁵ Ham, R., *Theatres : planning guidance for design and adaptation* (Architectural Press : London, 1987).

¹⁶ Butterworth, C., *Of All We Survey ; Drawing out Stories of Place, Architectural Voices : Listening to an Old Building* (John Wiley : London, England, 2007).

¹⁷ Cullen, G., *The concise townscape*, re-printed (UK : The Architectural press, 2004).

¹⁸ Latham, D., *Creative Re-use of buildings-Vol.2* (Building types, Shaftesbury : Donhead, 2000).

บรรณานุกรม

- Bentley, I. **Responsive environments**. London : the Architectural Press, 1985.
- Butterworth, C. **Of All We Survey ; Drawing out Stories of Place, Architectural Voices : Listening to an Old Building**. London : John Wiley, 2007.
- Cullen G. **The concise townscape**. reprinted. UK : The Architectural press, 2004.
- Ham, R. **Theatres : planning guidance for design and adaptation**. London : Architectural Press, 1987.
- Feilden, B.M. **Conservation of historic buildings**. third edition. UK : MPG book Ltd. 2003.
- Latham, D. **Creative Re-use of buildings-Vol. 2 : Building types**. Shaftesbury : Donhead, 2000.
- Markus T.A. **Building conversion and rehabilitation designing for change in building use**. London : Butterworth, 1979.
- Phillimore. **The Regeneration through Heritage Handbook**. London, 2006.
- Toggart, F., Thorpe, S., Wilson, L.. **The Regeneration through Heritage Handbook**. Phillimore : West Sussex, England, 2006.
- Warren, W, S. **Context : new buildings in historic settings**, Butterworth-Heinemann. UK : Oxford, 1998.

เอกสารดิจิทัล

Accessed 22 April 2010. Available from <http://www.bristol.gov.uk/ccm/content/Council-Democracy/Statistics-Census> (online).

Accessed 7 May 2010. Available from http://en.wikipedia.org/wiki/Bristol#Economy_and_industry (online).

Creative Re-use and Regeneration of Historic Building in the New Context : The Case study of Quaker Friar's, Bristol, England

Peeraya Boonprasong

Lecturer, Faculty of Architecture, Silpakorn University.

Abstract

The study of Re-use and Regeneration of Quaker Friar's, Bristol England is aimed at finding a new creative use for an obsolete building in the situation of changing context of such land use. With historical, social, cultural and economic values, historic buildings are generally understood as existing priceless resources where the building assets are providing opportunities for investment. Frequently proposed works in these types of projects are proceeded by the scrutiny of historic conservation and urban regeneration. At the same time, it is accepted that most historic buildings have impacts on people faiths. To consider this complement according to the urban theory, historic buildings should be preserved and prolonged their lives as a part of local, district and town in order to enhance integrity of urban fabric. The study is respectively processed by understanding of existing building and context, analysing of building and site (SWOT), and finally scrutinizing a new appropriate use. The Quaker Friar's is a perfect model for this study because it is linked to the significant religious revolution in England during the mid 17th C. Previous changes of the building uses expose evolution through its fabric such as walls, fenestrations and lay out. While the surrounding of the Quaker Friar's is embracing by proposed development, the building owner is looking for a new use that fit to the existing condition of the building, and the future context of such commercial and residential areas. Also the building can generate an income. With this method, the obsolete building will be brought to present way of living.

Keywords : Creative Re-use of Historic Building, Regeneration, Changing Context, Adaptation and Upgrade, Value of Building.